

Центр «Нова Європа»
Київ

«Нова Європа» цікавиться: АНАЛІТИЧНИЙ КОМЕНТАР

 <http://neweurope.org.ua/>
 info@neweurope.org.ua

 <https://www.facebook.com/NECUkraine/>
 https://twitter.com/NEC_Ukraine
 https://t.me/n_e_c

Центр «Нова Європа», 2019

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

КУДИ ПРЕЗИДЕНТ МАЄ ЗДІЙСНИТИ ПЕРШИЙ ЗАКОРДОННИЙ ВІЗИТ?

Україна та світ з нетерпінням очікують на перші кроки нового президента України Володимира Зеленського у зовнішній політиці, серед яких – перші візити до закордонних столиць. Те, які міста опиняться першими у списку, чимало свідчитиме про зовнішньополітичні пріоритети нового українського керівництва. Продовжуючи рубрику «Нова Європа цікавиться», ЦНЄ звернувся до авторитетних українських та закордонних експертів з питанням: **«Які три іноземні столиці, в порядку пріоритетності, Ви рекомендували б Президенту відвідати в першу чергу і чому?»** Загалом опитані експерти погоджуються – першою у закордонному турне президента має бути європейська столиця: Брюссель, Берлін або Варшава.

Публікація видана в межах Ініціативи з розвитку аналітичних центрів в Україні, яку виконує Міжнародний фонд «Відродження» у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні.

Думки та позиції викладені у цій публікації є позицією автора та не обов'язково відображають позицію Посольства Швеції в Україні, Міжнародного фонду «Відродження» та Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE).

АЛЬОНА ГЕТЬМАНЧУК,
директорка Центру «Нова Європа»

Для вибору країни першого візиту новообраний президент має відповісти щонайменше на два питання. По-перше, який сигнал він має надіслати Україні та світу вибором тієї чи іншої країни столицею для свого першого візиту? По-друге, як ключові партнери України, які не увійдуть до «першої столиці», відреагують на цей вибір?

Якщо своїм першим візитом новий президент бажає надіслати повідомлення щодо відданості європейському та євроатлантичному вибору, то це мав би бути Брюссель (хоча Віктор Янукович дещо девальював у значенні саме таке прочитання першого візиту до Брюсселя). Якщо сигнал має полягати у фокусі на відносини з країнами, які спроможні допомогти нам закінчити війну з Росією, то це, передусім, Вашингтон. Якщо поєднання двох пріоритетів – європейського вибору і закінчення війни, то тут найкраще пасуватиме Берлін. І, нарешті, якщо головний месидж полягатиме у налагодженні відносин з сусідами і підкреслення відмінності з політикою попереднього президента, то це Варшава. Також я б рекомендувала за можливості розглянути варіант турне, яке практикують, скажімо, американські високопосадовці. Таким чином, можна було б здійснити перший візит до Варшави та Берліна, або Варшави, Брюсселя/Берліна та Вашингтона.

Що стосується реакції партнерів, то мої розмови на цю тему свідчать, що американці

набагато краще сприймуть, якщо новообраний президент відвідає якусь з європейських столиць, але європейці, натомість, дуже критично оцінять перший візит до Вашингтона, без зупинки в Європі. Понад те, американські співрозмовники – й представники уряду, й аналітичних центрів – самі рекомендують перший візит здійснити до якоїсь з європейських столиць, найчастіше називаючи Берлін чи Брюссель. Тому враховуючи названі фактори, а також готовність самих країн-партнерів організувати у короткі терміни дійсно змістовний прийом, вибір має пролягати передусім між Брюсселем, Варшавою і Берліном. Або ж відразу трьома.

РОМАШ ШПЕК,

член Стратегічної групи радників Центру «Нова Європа»
із 2000 до 2008 року обіймав посаду голови постійного
представництва України при Європейському Союзі

Я би відповів на питання з точки зору того, з ким потрібно зустрітися.

В першу чергу, варто відвідати Брюссель. ЄС є нашим важливим партнером, з яким ми маємо економічну угоду. Також йдеться про пріоритет нашої політики зовнішньої та внутрішньої. Крім того, в Брюсселі є штаб-квартира НАТО. Тобто це потужний прес-центр, де Президент при спілкуванні може довести свою позицію, і мало кому відома наразі позиція та наміри Президента Зеленського.

Також необхідно зустрітися з Меркель та Макроном – або в рамках Нормандського формату, або по-іншому. Наразі це потужний двигун ЄС. Варто зустрітися та поговорити в першу чергу про політико-безпекові аспекти, врегулювання конфлікту між Україною та Росією, Донбас, Крим, санкції, а також двостороннє співробітництво.

Крім того, слід зустрітися з Президентом Трампом, представниками Міністерства фінансів, представниками американського уряду. Вже після розмов з канцлером Меркель та Президентом Макроном Зеленський матиме більш аргументований діалог з Президентом Трампом. З представниками Міністерства фінансів (в 2016 році закрили програму гарантій Україні, яка надавала нам

можливість виходу на ринки запозичення, це була фінансова допомога під низькі проценти (9.75 % дають зараз)). З Директором-розпорядником МВФ, його українською командою, також там є штаб-квартира Світового банку. В результаті непослідовності проведення реформ та їх повільності Україна не використовує значний обсяг коштів. Фінансова допомога Світового банку важлива для поштовху розвитку національної економіки, комплексного розвитку довгострокових інфраструктурних проектів, що стимулюватиме створення додаткових робочих місць.

ОЛЕКСІЙ ГАРАНЬ,

проф. НаУКМА, наук. директор Фонду
«Демократичні ініціативи»

Якщо ми говоримо про перші поїздки Президента і, взагалі, про перші міжнародні контакти, ми маємо виходити, з одного боку, з того що необхідно зробити, а з іншого боку, що можна зараз зробити.

В першу чергу, у нас запланований саміт Україна-ЄС на початку липня. Попередній відбувся у Брюсселі, цей може відбутися в Києві. Я думаю, що в даному випадку не так важливе місце події, як те, що такий саміт запланований. Цей саміт може бути використаний для налагодження зв'язків з керівниками ЄС, і особливо проблемних моментів я тут не бачу.

На початку липня в Торонто також відбудеться вже третя конференція з реформ в Україні. Якщо на попередніх двох (в Лондоні та Копенгагені) Україну представляв прем'єр-міністр Гройсман, цю конференцію варто відвідати Президенту. По-перше, Канада є стратегічним партнером України, який завжди нас підтримує. По-друге, на цій конференції буде обговорюватися порядок денний реформ. Це якраз та річ, де не тільки Захід може почути Президента України, але й Президент може почути поради Заходу щодо того, як краще проводити реформи у різних сферах. Це буде корисно новообраному Президенту для розуміння, наскільки наші західні партнери можуть допомогти у конкретних напрямках реформування України.

Звичайно, що дуже бажано, це поїздки до Берліна, Вашингтона, Варшави, але мені здається, що до них треба готуватися, тому що тут є певні підводні рифи. З Варшавою, зрозуміло, це питання історичної пам'яті. Дуже добре підготовленим треба бути і до поїздки до Берліна та Вашингтона. В обох випадках неминучими будуть питання Донбасу, Мінських домовленостей, потенціалу для компромісу з Росією. Я думаю, що тут Зеленському треба бути максимально підготовленим для того, щоб не піти на якісь невинуваті поступки, яких, зокрема, можуть очікувати й наші партнери для того, щоб знизити градус напруги між Україною та Росією. Але ми маємо розуміти межі, червоні лінії, за які новообраному Президенту не можна заходити, і він сам має це розуміти під час цих візитів.

СЕРГІЙ ГЕРАСИМЧУК,

заступник голови правління, керівник Програми дослідження Південно-Східної Європи, Рада зовнішньої політики «Українська призма»

1. Варшава: тривалий час були адвокатом України в ЄС та НАТО, мають з нами спільне бачення щодо РФ та кроків, якими необхідно стримувати Москву.
2. Берлін: наш основний союзник у ЄС з числа великих держав і чи не єдина європейська сила з якою змушений рахуватися Путін.
3. Вашингтон: глобальна сила і ключовий безпековий союзник України.

ВОЛОДИМИР ФЕСЕНКО,

голова правління Центру прикладних політичних досліджень «Пента»

- 1) Брюссель;
- 2) Берлін;
- 3) Варшава.

Це столиці найбільш важливих стратегічних партнерів України в Європі (Брюссель як столиця ЄС). Було б бажано відвідати і США, але це дуже не просто. Також бажано взяти участь у ювілейній церемонії в Нормандії, якщо виникне така можливість. Завдяки цьому можна відновити переговори у нормандському форматі.

ТОМАС ГРЕМ,
керуючий директор,
Kissinger Associates (США)

ДЖОН ЛОУ,
асоційований співробітник програми «Росія та Євразія»
(Чатем Хаус), керуючий директор JBKL Advisory Ltd
(Сполучене Королівство)

1. Стокгольм. Президенту Зеленському варто консультуватися зі шведами щодо того, як вони забезпечують свою оборону, в тому числі проти Росії, будучи поза НАТО, оскільки Україна не скоро стане членом Альянсу (якщо це взагалі відбудеться). Це має бути одним з головним пріоритетів України.
2. Берлін. Німеччина відіграє головну роль у збереженні підтримки ЄС до України. Президент Зеленський має обмінятися поглядами із німцями щодо того, як діяти щодо Росії. Він має почати від німецьких лідерів особисто їхні очікування від України та те, наскільки вони готові підтримати Україну у протистоянні з Росією.
3. Вашингтон. Без залучення США врегулювання питань по Донбасу і Криму неможливе, а підтримка США є надзвичайно важливою для успіху України. Оскільки президент Зеленський має ретельно готувати візит таким чином, щоб не вплутати України в американську внутрішню політику та безпричинно налаштувати проти себе Росію, Вашингтон не має бути його першою зупинкою.

Перші три столиці, які варто відвідати Зеленському: Берлін, Париж та Вашингтон. З самого початку президентства Зеленського Москва почала тиснути. Найкращим засобом протидії є поглиблення відносин з Францією та Німеччиною. Формат Нормандії є незадовільним, але це все, що є наразі. Берлін і Париж мають канали до Москви, яких не вистачає Україні, і їх слід використовувати на даний момент. Водночас, важливо, щоб Зеленський будував у Вашингтоні власну підтримку, яка може направляти керівництво Франції та Німеччини у форматі Нормандії. На даний момент ЄС та США можуть мати напружені відносини, але існує широкий консенсус щодо необхідності підтримки України для запобігання погіршенню безпекової ситуації. Рішення Москви видавати паспорти громадянам України в «ДНР» і «ЛНР» – це відкрита провокація, яка вимагає скоординованої відповіді. Росія випробовує сили українських альянсів.

СТІВЕН ПАЙФЕР,

стипендіат Вільяма Дж. Перрі у Стенфордському університеті, позаштатний аналітик Brookings Institution (США), посол США в Україні (1998-2000)

Перший закордонний візит Зеленського має відбутися до Брюсселя для зустрічей у Європейській Комісії і Північноатлантичній Раді, де він може підтвердити зобов'язання Києва імплементувати Угоду про асоціацію з ЄС і поглиблювати відносини з НАТО.

Потім йому слід відвідати Берлін, головну політичну і економічну потугу в Євросоюзі. Хоч Німеччина переслідує деякі політики, що суперечать інтересам України (зокрема йдеться про підтримку «Північного потоку-2»), канцлер Меркель і Берлін відіграють центральну роль у збереженні санкцій ЄС щодо Росії через агресію проти України.

Третій візит Зеленського має відбутися до Варшави. Польща тривалий час була вірним другом України в ЄС і НАТО.

Новий президент має також віднайти можливість для візиту до Вашингтона якомога швидше, але після згаданих візитів у Європі. Знадобиться ретельний підготовчий процес для того, аби недавні безпідставні заяви Руді Джуліані не затьмарили цієї важливої поїздки.

ФЛОРАН ПАРМАНТЬЄ,

керівник Лабораторії політичних досліджень (Sciences Po), асоційований експерт в Паризькому центрі з питань геополітики (HEC Paris, Франція)

Президент Зеленський уже здійснив свої перші візити перед тим, як, власне, став Президентом, розбудовуючи нові зв'язки і довіру. Він має надіслати потужний месидж для Європи, обравши для одного зі своїх візитів європейську столицю, але цей вибір зробити складно з огляду на нинішні європейські вибори (приїзд до Брюсселя мав би менше сенсу). Візит до Німеччини – хороший крок з огляду на ключову роль Німеччини в європейському процесі. Оскільки Україна потребуватиме фінансових ресурсів, то Пекін може виглядати як належний пункт призначення, навіть якщо напруга між Китаєм і США робить здійснення такого рішення більш складним. Зрештою це складний вибір для нового українського Президента: візит до США після звіту Мюллера – ризикований (чи слід Україні співпрацювати з Трампом проти Байдена?), так само ризиковано відправлятися до Росії без чіткого бачення (не маючи жодної гадки про наміри партнерів).

АНДРИС СПРУДС,

директор Латвійського інституту
зовнішньої політики (Латвія)

Брюссель, Варшава, Берлін. Для демонстрації європейських прагнень і залучення головних європейських сусідів і партнерів.

СЬЮЗАН СТЮАРТ,

старший науковий співробітник, Німецький інститут
міжнародних відносин та безпеки (Німеччина)

Із європейської перспективи було б важливо для Президента Зеленського зробити наголос на своїх зобов'язаннях щодо інтеграції в структури ЄС і НАТО як головній зовнішньополітичній цілі України. Брюссель, відтак, мав би бути його першим пунктом призначення, оскільки головні офіси ЄС і НАТО розташовані там. Потім Берлін, тому що Німеччина, напевно, найважливіша країна-члена Євросоюзу для України у плані підтримки санкцій щодо Росії, підтримки реформ в Україні і намагання врегулювати конфлікт на Донбасі. Потім Варшава, оскільки Польща – важлива для України як великий сусід ЄС, приклад у багатьох сферах реформ і близький партнер у минулому. Оскільки відносини наразі зіпсувалися, то Зеленському потрібно отримати краще відчуття польського порядку денного і в ідеалі розпочати поліпшення відносин. Врешті-решт я б додала Вашингтон, оскільки США – ключовий партнер України останніми роками із огляду фінансової підтримки і безпекових питань.

ДАНИЕЛЬ ШЕЛІГОВСЬКИЙ,

директор Програми Східної Європи та старший науковий співробітник з питань України Польського інституту міжнародних відносин (Польща)

Міжнародні партнери України пильно стежитимуть за першими рішеннями Зеленського на посаді президента. Відтак, я б рекомендував йому здійснити перший візит до Польщі, що було б чітким сигналом про те, що він готовий впроваджувати прагматичну та диверсифіковану зовнішню політику, а також вкладати у регіональну співпрацю більше за попередників. Враховуючи, що Польща стала ключовою країною для українського експорту та домом для великої кількості українських мігрантів, Варшава була б ідеальним місцем для підкреслення важливості економічного виміру зовнішньої політики та співпраці з закордонними українцями. Після того я б радив Зеленському відвідати Брюссель – це було б доказом його відданості європейській інтеграції та надало б можливість роз'яснити пріоритети у співпраці з ЄС, саме тоді коли відбувається перегляд Східного партнерства. Третя столиця мала б бути Оттава – там Зеленський мав би хорошу позицію для представлення свого бачення співпраці з НАТО та безпекової політики України загалом.

БАЛАШ ЯРАБІК,

позаштатний аналітик
Carnegie Europe

Президент Зеленський буде зайнятий внутрішньополітичним і економічним порядком денним, а також достроковими парламентськими виборами наприкінці липня. Його майбутні пріоритети зовнішньої політики (євроатлантична інтеграція) не зміняться. Він вже був у Парижі і зустрівся з президентом Франції Макроном, тому відносини з Берліном повинні бути пріоритетними. У липні має відбутися 21-й саміт Україна-ЄС, відтак Брюссель неминуче «приїде» до Києва.

Враховуючи вищезазначене, можливо, найкраща рекомендація – зосередитися на сусідах України. Саме тут він може змінити ситуацію порівняно з ерою Порошенка, може послабити конфлікт з Польщею, Угорщиною та Румунією через питання мови та ідентичності. Білорусь також очікує на відновлення відносин із Києвом на найвищому рівні, тим більше, що відносини Мінська з Москвою напружені.

На жаль, у Зеленського немає сильної зовнішньополітичної команди, що може неминуче означати, що зовнішня політика відіграватиме іншу, менш помітну роль під час його президентства.